

Obraz kapitału własnego jednostki w informacji sprawozdawczej a wycena w wartości godziwej – wybrane problemy

Magdalena Głębocka*

Streszczenie: *Cel* – Warunkiem prowadzenia działalności gospodarczej jest posiadanie kapitału o odpowiedniej wartości i strukturze. Kapitał własny stanowi stabilne źródło finansowania i pozwala określić siłę dochodową przedsiębiorstwa. Właściciele kapitału zainteresowani są pozyskaniem informacji, która pozwoli im ocenić zmianę wartości przedsiębiorstwa i zyskowność podjętych przez nich decyzji inwestycyjnych. Celem artykułu jest przedstawienie wpływu wyceny w wartości godziwej na obraz kapitału własnego prezentowanego w sprawozdaniach finansowych.

Metodologia badania – w opracowaniu dokonano analizy literatury przedmiotu oraz regulacji krajowego i międzynarodowego prawa o rachunkowości.

Słowa kluczowe: kapitał własny, wartość godziwa, sprawozdanie finansowe

Wprowadzenie

Funkcjonowanie każdego podmiotu gospodarczego uwarunkowane jest posiadaniem kapitału o określonej wartości i strukturze. Wśród źródeł finansowania kapitały własne pełnią szczególną rolę, stanowią one bowiem nie tylko podstawę finansowania, ale determinują również bezpieczeństwo działalności firmy oraz jej możliwości rozwojowe i konkurencyjność, a w trudnych dla firmy okresach umożliwiają jej przetrwanie (Witczak 2015, s. 215). Z tego też powodu zarządzanie kapitałem własnym stanowi ważny i złożony problem efektywności działania przedsiębiorstwa i pomnażania jego wartości (Sajnog 2012, s. 103).

Celem opracowania jest omówienie sposobu prezentacji struktury i wartości kapitału własnego w ujęciu sprawozdawczym oraz wpływu modelu wartości godziwej na ten obraz.

1. Pojęcie i istota kapitału własnego w rachunkowości

W ujęciu ekonomicznym pojęcie kapitału przedstawiono jako zasób, który posiada określoną wartość i przynosi dochód (Iwin-Garzyńska 2009, s. 10). Na gruncie bilansowym kapitał

---

* dr Magdalena Głębocka, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Rachunkowości, e-mail: magdalena.glebocka@ue.katowice.pl.

można zdefiniować jako zaangażowanie w przedsiębiorstwie wewnętrznych i zewnętrznych, własnych i obcych, terminowych i nieterminowych zasobów (Kamela-Sowińska 2000, s. 86). Kapitał jest wartością środków ekonomicznych skapitalizowanych w zasobach rzeczowych i ludzkich. Stanowi on abstrakcyjną, jednolitą kategorię, która jest źródłem wartości ekonomicznej (Dobija 2005, s. 37). Pojęcie kapitału własnego zostało w sposób pośredni zdefiniowane w prawie o rachunkowości. Zgodnie z § 4.4 Założeń Koncepcyjnych Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz art. 3 ust. 1 pkt 29 Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (dalej: Ustawa) kapitał własny odpowiada udziałowi w aktywach jednostki pozostałemu po odjęciu wszystkich zobowiązań, czyli aktywom netto. Odwołując się do równania bilansowego, w którym

$$\text{aktywa trwale} + \text{aktywa obrotowe} = \text{kapitały własne} + \text{kapitały obce},$$

wartość kapitałów własnych stanowi różnicę pomiędzy ogólną wartością aktywów i kapitałów obcych (zobowiązań i rezerw na zobowiązania). Wartość kapitałów własnych traktowanych jako rezydualna wartość majątku uzależniona jest tym samym od:

- zakresu składników ujawnianych w bilansie jako aktywa i zobowiązania,
- sposobu wyceny aktywów i zobowiązań.

Sposób prezentacji informacji finansowych w sprawozdaniach finansowych powiązany jest z określoną teorią kapitału, która determinuje ekonomiczną interpretację sytuacji jednostki gospodarczej (Błażyńska 2015, s. 197). Teoria własnościowa nie odzwierciedla charakteru współczesnych jednostek gospodarczych, które są podmiotami sprawozdawczości finansowej według MSSF (Błażyńska 2015, s. 200). W teorii własnościowej aktywa stanowią własność właściciela, zobowiązania odzwierciedlają długi, a zysk określa wzrost wartości majątku właściciela. Współcześnie podmioty gospodarcze stanowią samodzielny organizm gospodarczy, a funkcja właścicielska i zarządzanie są oddzielone. Aktywa stanowią własność jednostki, na której też spoczywa obowiązek spłaty długów, natomiast właściciele posiadają prawa do kapitału własnego. Z tego też powodu są oni zainteresowani informacją o zmianie wartości kapitału własnego, do którego posiadają uprawnienia, a nie wysokością wypracowanego wyniku finansowego netto. Zysk (strata netto) obrazuje wpływ kategorii wynikowych na wysokość wyniku kapitału własnego, ale nie jest jedynym czynnikiem kształtującym jego wartość. Zmiana wartości kapitału własnego może wynikać między innymi ze zmian czynników rynkowych i nie przekładać się na skutki finansowe zrealizowanych transakcji. Adresaci sprawozdań finansowych, wśród których na pierwszym miejscu wymienia się inwestorów, podejmując decyzje ekonomiczne żądają wysokiej jakości informacji o strukturze kapitału własnego i jego wartości rynkowej. Tego rodzaju informacje umożliwiają ocenę trafności poczynionych inwestycji.

2. Wartość godziwa jako parametr wyceny zasobów

Współcześnie w teorii i praktyce rachunkowości zauważalnym staje się przejście w kierunku wyceny opartej na wartości godziwej. Orientacja sprawozdań finansowych ogólnego przeznaczenia na potrzeby informacyjne interesariuszy skutkuje poszerzeniem obszaru zastosowania wartości godziwej jako wyznacznika bieżącej wartości zasobów. Rachunkowość zaczyna dążyć do sytuacji, w której wartość księgową aktywów netto odpowiadać będzie ich wartości rynkowej. Będzie to możliwe jedynie wówczas, gdy wszystkie składniki majątku zostaną wycenione w oparciu o wartość rynkową (godziwą) (Kędzior 2013, s. 82). Rozwiązanie takie umożliwiłoby wyznaczenie wartości rynkowej kapitału własnego na podstawie wartości aktywów netto ujętych w bilansie.

Wartość godziwa stanowi jeden z wyznaczników wartości bieżącej. Współcześnie stanowi ona jeden z paradygmatów wyceny, obszaru najistotniejszego w rachunkowości. Wartość godziwa nie jest jednolitą kategorią ekonomiczną i może być rozpatrywana w kilku płaszczyznach, jako wartość wyznaczona w drodze swobodnych negocjacji między stronami transakcji, sprawiedliwa wartość rynkowa, wartość odtworzeniowa lub wartość zamiany czy też jako zestaw procedur estymacji wartości bilansowej aktywów (Karmańska 2009, s. 145). Ustalenie wartości godziwej zasobu wymaga w wielu przypadkach zastosowania różnych procedur obliczeniowych, przyjęcia założeń, szacunków wartości. Z jednej strony zapotrzebowanie na informacje o bieżącej wartości przedsiębiorstwa, z drugiej strony wieloaspektowość wartości godziwej spowodowały wprowadzenie tego parametru wyceny do regulacji prawa o rachunkowości i opracowanie Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej nr 13 „Wycena wartości godziwej.” Wartość godziwa stanowi cenę, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny (§ 24 MSSF 13). Określając wartość godziwą przyjęto założenie, że transakcja wymiany odbywa się (§ 16 MSSF 13):

- na głównym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania lub
- w przypadku braku głównego rynku na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.

Jakość i wiarygodność szacunków wartości godziwej uzależniona jest od sposobu pozyskania danych wejściowych. Z tego też powodu MSSF 13 wprowadza hierarchię ustalania wartości godziwej:

- a) poziom pierwszy zawiera dane wejściowe pochodzące z aktywnego rynku – posiadają one priorytetowe znaczenie ze względu na wysoką wiarygodność i powinny być stosowane zawsze, gdy tylko jest to możliwe;
- b) poziom drugi obejmuje dane wejściowe inne niż pochodzące z aktywnego rynku, które jednak są obserwowalne (obiektywne, mierzalne);

- c) poziom trzeci zawierający dane o charakterze nieobserwowalnym o wysokim stopniu subiektywizmu.

Na poprawność szacunków wartości godziwej wpływa nie tylko jakość danych wejściowych, ale również trafność doboru techniki jej szacowania. MSSF 13 wskazuje trzy techniki wyceny, zgodnie z podejściem:

- a) rynkowym, bazującym na dostępnych informacjach o cenach rynkowych lub innych danych uzyskanych na podstawie transakcji rynkowych przeprowadzonych z udziałem porównywalnego składnika majątku;
- b) dochodowym, które polega na przeliczeniu do poziomu wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych, dochodów i wydatków; w tym wypadku wartość godziwa odzwierciedla aktualne oczekiwania rynku co do przyszłych wartości składników majątkowych i generowanych przez nie korzyści;
- c) kosztowym, opierającym wycenę wartości godziwej na podstawie kwoty kosztu, który jednostka musiałaby ponieść w celu odtworzenia zdolności użytkowych składnika aktywów.

Wybór konkretnej techniki ustalenia wartości godziwej powinien wynikać z przeprowadzonej przez jednostkę oceny sytuacji oraz dostępnych danych. W pierwszym rzędzie powinny być zastosowane dane najbardziej obiektywne – pochodzące z aktywnego rynku. W praktyce może się okazać, że szacunek wartości godziwej przy zastosowaniu różnych technik może doprowadzić do odmiennych wyników; regulacje MSSF 13 mają na celu zabezpieczenie odpowiedniej jakości informacji sprawozdawczej poprzez wskazanie zasad szacowania wartości godziwej.

Wartość godziwa jako parametr wyceny znajduje zastosowanie przede wszystkim w wycenie aktywów inwestycyjnych, które generują korzyści ekonomiczne w postaci dywidend, udziałów w zyskach, ale także z tytułu wzrostu ich wartości. Częściowo korzyści te ujawniane są w bieżącym wyniku finansowym jednostki, jak również odnoszone są kapitałowo, powodując zmianę wartości kapitałów własnych. Na gruncie międzynarodowego prawa o rachunkowości wycena w wartości godziwej stosowana jest także w przypadku długoterminowych aktywów operacyjnych, takich jak środki trwałe i wartości niematerialne. W odniesieniu do pozostałych składników majątku, wartość godziwa stanowi jedynie wyznacznik dolnej granicy wartości w przypadku wystąpienia przesłanek utraty wartości tych zasobów.

Implementacja wartości godziwej jako parametru wyceny prowadzi w konsekwencji do ujawnienia w bilansie jednostki zmian wartości bieżącej aktywów i zobowiązań wynikających między innymi ze zmian warunków rynkowych. Wartość bieżąca majątku przypadająca właścicielom, ustalona na podstawie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań, nie odpowiada jednak jego wartości rynkowej. Wynika to z faktu ograniczonego zastosowania wartości godziwej jako parametru wyceny.

3. Prezentacja kapitałów własnych w sprawozdaniu finansowym

Sprawozdania finansowe ogólnego przeznaczenia nie mają na celu wykazania wartości jednostki sprawozdawczej, ale dostarczenie informacji, które pomogą inwestorom, pożyczkodawcom i innym wierzycielom oszacować wartość jednostki sprawozdawczej (§ C.7 Założenia koncepcyjne). Kapitał własny jest zaangażowany w finansowanie przedsiębiorstwa bezterminowo (Bielawska 2009, s. 81) i wiąże się z niższym ryzykiem niż w przypadku zaangażowania obcych źródeł. Stanowi on stabilne źródło finansowania, jednak jedną z jego cech jest ograniczoność zasobu (Grzywacz 2008, s. 14). Za równie ważną należy uznać strukturę wewnętrzną kapitału własnego i jego udział w ogólnej wartości kapitałów jednostki. Czynniki te determinują wysokość kosztu kapitału, mają istotne znaczenie dla podejmowania właściwych decyzji inwestycyjnych oraz ustalenia wartości przedsiębiorstwa.

Uwzględniając zakres obowiązków sprawozdawczych jednostek gospodarczych, podstawowym źródłem informacji o strukturze i wysokości kapitału własnego jest bilans. Struktura przedmiotowa kapitałów własnych wykazywanych w bilansie uzależniona jest od formy organizacyjno-prawnej jednostki. Zgodnie z układem sprawozdawczym bilansu, określonym w załączniku nr 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 23.06.2013 roku (Dyrektywa UE) oraz w załączniku nr 1 do Ustawy (tab. 1), wśród głównych grup kapitału własnego wymieniono:

- kapitał podstawowy odpowiadający wartości kapitałów powierzonych jednostce przez właścicieli,
- kapitały samofinansowania – zapasowy, rezerwowe, wynik finansowy.

Zasady tworzenia kapitału zakładowego wynikają z przepisów prawa, w tym w szczególności z Ustawy z dnia 15 września 2000 roku – Kodeks spółek handlowych (dalej: Kodeks sh). W spółkach kapitałowych kapitał podstawowy odpowiada ilości i wartości nominalnej udziałów lub akcji. Jeżeli akcje wydawane są po cenie emisyjnej wyższej od ich wartości nominalnej, to powstała nadwyżka zasila kapitał zapasowy spółki (po pokryciu kosztów emisji akcji).

Kapitał zapasowy odzwierciedla wartość dodatkowego, własnego źródła finansowania i tworzony jest głównie w celu zabezpieczenia kapitału podstawowego przed uszczerpieniem jego wartości. Służy on przede wszystkim pokryciu ewentualnych strat. Jedynie w odniesieniu do spółek akcyjnych, art. 396 Kodeksu sh nakłada obowiązek odprowadzania nie mniej niż 8% zysku po opodatkowaniu na rzecz kapitału zapasowego do czasu, aż spółka zgromadzi kapitał zapasowy w wysokości odpowiadającej co najmniej 1/3 kapitału zakładowego. Kapitał zapasowy zasilają również dopłaty uiszczone przez akcjonariuszy w zamian za przyznanie szczególnych uprawnień ich dotychczasowym akcjom. Na kapitał zapasowy odnoszone są również różnice pomiędzy ceną nabycia a ceną sprzedaży (pomniejszoną o koszty sprzedaży) powstałe przy sprzedaży akcji własnych. W przypadku umorzenia udziałów (akcji) własnych na kapitał ten odnosi się dodatnią różnicę między ich

wartością nominalną a niższą od niej ceną nabycia¹. Udział kapitału zakładowego i zapasowego w ogólnej wartości zaangażowanych kapitałów określa siłę finansową jednostki, poziom zabezpieczenia dla jej właścicieli.

Tabela 1

Bilansowa prezentacja kapitałów własnych zgodnie z Załącznikiem nr 1 Ustawy

Aktywa	Pasywa
A)	A) Kapitał (fundusz) własny
B)	I. Kapitał (fundusz) podstawowy
C) Należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy	II. Kapitał (fundusz) zapasowy, w tym: nadwyżka wartości sprzedaży (wartości emisyjnej) nad wartością nominalną udziałów (akcji)
D) Udziały (akcje) własne	III. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, w tym: z tytułu aktualizacji wartości godziwej
	IV. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, w tym: – tworzone zgodnie z umową (statutem) spółki – na udziały (akcje) własne
	V. Zysk (strata) z lat ubiegłych
	VI. Zysk (strata) netto
	VII. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 1 Ustawy.

Specyficzną pozycją kapitałów własnych jest kapitał z aktualizacji wyceny, który obejmuje skutki aktualizacji wyceny środków trwałych przeprowadzonej na mocy odrębnych przepisów. Na kapitał ten mogą być odnoszone skutki aktualizacji z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych (art. 32 ust. 4 i 5 Ustawy) oraz różnice z aktualizacji wyceny rozchodowanych środków trwałych na skutek ich sprzedaży, likwidacji, wniesienia w formie aportu.

W pozycji tej należy również wykazać różnice z wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej. W przypadku prawa krajowego dotyczy to jedynie wyceny inwestycji długoterminowych w aktywa finansowe wycenianych w wartości godziwej.

Kapitały rezerwowe zasilane są z własnych, wewnętrznych źródeł finansowania oraz z dopłat wniesionych przez akcjonariuszy (udziałowców), a ich tworzenie w jednostkach jest fakultatywne² i przeznaczone na finansowanie szczególnych wydatków lub strat. W bilansie ujawnieniu podlega między innymi kapitał rezerwowy tworzony zgodnie z umową (statutem) spółki oraz kapitał na udziały (akcje) własne.

O ile kapitały zakładowy, zapasowy i rezerwowe określają nominalną wartość zasobów finansowych zaangażowanych w działalność podmiotu, to kapitał z aktualizacji wyceny

¹ W przypadku, gdy powstaje ujemna różnica ze zbycia akcji (udziałów) lub ich umorzenia, należy ją ująć jako zmniejszenie kapitału zapasowego, a pozostałą część – przekraczającą wartość kapitału zapasowego – odnieść jako stratę lat ubiegłych (art. 36a Ustawy).

² Szczegółowe zasady tworzenia tego kapitału określają art. 396 § 4 Kodeksu sh (w odniesieniu do spółki akcyjnej) oraz art. 177, 178 i 179 §1 Kodeksu sh (w spółkach z o.o.).

stanowi pewien łącznik pomiędzy wyceną pierwotną (w momencie powstania zasobów) a wyceną bieżącą odwołującą się do wartości godziwej.

Układ pozycji bilansowych kapitału własnego, jaki obecnie obowiązuje, zgodnie z treścią Ustawy pokrywa się z rozwiązaniami przyjętymi w Dyrektywie UE. Z kapitałów własnych zostały usunięte pozycje korygujące w postaci należnych wpłat na kapitał i akcji (udziałów) własnych do zbycia. Tym samym wartość kapitałów własnych ujętych w bilansie nie odpowiada wartości zgromadzonego rzeczywiście kapitału. Niemniej rozwiązanie takie zbliża układ bilansowy do układu zestawienia zmian w kapitale własnym.

Do elementów kapitału własnego zalicza się także zysk (stratę) netto roku bieżącego i lat ubiegłych. Są to istotne kategorie ekonomiczne uwzględnianie w ocenie efektywności jednostki i będące indykatorem wzrostu bogactwa właścicieli kapitału jednostki. W ujęciu bilansowym wynik prowadzonej działalności gospodarczej (w znaczeniu ekonomicznym) wyznaczają razem – wypracowany wynik finansowego netto oraz wzrost wartości kapitału z aktualizacji wyceny. Te dwie pozycje pozwalają zidentyfikować źródła wzrostu wartości przedsiębiorstwa, jednak zawarte w bilansie informacje są zbyt ogólne dla podejmowania decyzji strategicznych i operacyjnych.

W odniesieniu do określonych podmiotów gospodarczych, które ze względu na rozmiar, charakter prowadzonej działalności lub formę organizacyjno-prawną mogą wywierać istotny wpływ na otoczenie gospodarcze, przepisy Ustawy nałożyły obowiązek sporządzania zestawienia zmian w kapitale własnym, które stanowi rozwinięcie bilansowego ujęcia kapitałów. W tej części rocznego sprawozdania finansowego wykazuje się:

- uzgodnienie wartości bilansowej każdego składnika kapitałów własnych na początek i koniec okresu, ujawnienie każdej zmiany stanu tych kapitałów,
- uwzględnienie skutków zmian polityki rachunkowości (i błędów podstawowych),
- wartość transakcji z właścicielami.

Informacje zawarte w zestawieniu zmian w kapitale własnym pozwalają udzielić odpowiedzi na szczegółowe pytania dotyczące źródeł zmian wartości poszczególnych elementów kapitału własnego. Jak zaznacza A. Sajnóg, ocena kapitału własnego zajmuje bardzo ważne miejsce w decyzjach kadry zarządczej oraz właścicieli, które skupiają się na rozpoznaniu i wykorzystaniu możliwości bardziej efektywnego gospodarowania kapitałem własnym oraz tworzenia warunków efektywnej absorpcji obcych źródeł finansowania (Sajnóg 2012, s. 103–104).

Wprowadzenie wartości godziwej jako parametru wyceny skutkuje ujęciem w wyniku finansowym niezrealizowanych korzyści ekonomicznych. Zysk (strata) netto uznawany jest nadal za istotny generator wzrostu wartości kapitału własnego, przejrzystość tej kategorii uległa jednak pogorszeniu. Wynik finansowy zawiera bowiem nie tylko skutki zrealizowanych transakcji, ale również efekt zmian wartości godziwej zasobów. Z tego też powodu regulacje MSSF wprowadziły zmiany w sposobie prezentacji struktury wyniku finansowego jednostki. Sprawozdanie z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, które zastąpiło tradycyjny rachunek zysków i strat, zawiera (§ 81A i § 81B MSR 1):

- sekcję dotyczącą zysków lub strat,
- sekcję dotyczącą innych całkowitych dochodów,
- całkowity dochód w danym okresie będący sumą zysków lub strat i innych całkowitych dochodów,
- wartość zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, które można przyporządkować do udziałowców niekontrolujących i właścicieli jednostki dominującej.

Do pozycji innych całkowitych dochodów zaliczyć można między innymi:

- zmiany w nadwyżce z przeszacowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych wykazywanych w wartości przeszacowanej do poziomu wartości godziwej,
- zyski i straty aktuarialne z tytułu programu określonych świadczeń pracowniczych,
- zyski i straty z tytułu przeszacowania składników instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, której zmiany rozliczane są kapitałowo.

W ogólnym ujęciu inne całkowite dochody obejmują pozycje przychodów, które nie są odnoszone na wynik finansowy, a także koszty, które wpływają bezpośrednio na kapitał własny z pominięciem wyniku finansowego (Ambroziak 2010, s. 269). Całkowity dochód odpowiada zmianie kapitału własnego jednostki w danym okresie sprawozdawczym (wynikającej z transakcji i zdarzeń innych niż z właścicielami jednostki). Zawartość informacyjna sprawozdania z całkowitych dochodów pozwala zidentyfikować wpływ wyceny w wartości godziwej na wartość określonych pozycji kapitału własnego. Tym samym istnieje możliwość (częściowa) wyodrębnienia efektu zrealizowanych transakcji, jak i skutków zmian warunków rynkowych. „Przejrzystość” tego podziału zakłada brak konsekwencji w sposobie ujmowania skutków zmian wartości godziwej, które mogą być rozliczane wynikowo lub kapitałowo.

Uwagi końcowe

Wzrost wartości przedsiębiorstw traktowany jako wyznacznik efektywności działalności jednostki wprowadził do systemu rachunkowości zmianę podejścia co do sposobu wyceny zasobów. Z punktu widzenia akcjonariuszy i udziałowców wynik finansowy stanowi jeden z elementów decydujących o rentowności lokaty kapitału. Niemniej podjęcie trafnych decyzji zarówno przez inwestorów, jak i zarządzających jednostką wymaga dostępu do informacji pozwalających zidentyfikować generatory wartości przedsiębiorstwa. Obowiązujący układ sprawozdawczy w obszarze kapitałów własnych stanowi konsensus pomiędzy różnymi podejściami do sposobu definiowania kapitału. Założenia koncepcyjne MSSF z jednej strony wskazują na dominujące znaczenie potrzeb informacyjnych akcjonariuszy (udziałowców) i uznają rozdzielną podmiotu gospodarczego i właścicieli kapitału, z drugiej umożliwiają sporządzenie sprawozdań finansowych zgodnie z podejściem własnościowym. W konsekwencji struktura informacyjna sprawozdania finansowego zawiera wiele niespójności. Wprowadzenie wartości godziwej do prawa bilansowego istotnie wpływa na

jakość informacji sprawozdawczej o kapitałach własnych (Iwasieczko, Markiewicz-Rudnicka 2008, s. 194). Z założenia działanie to miało na celu ujawnienie całkowitego dochodu generowanego przez przedsiębiorstwo, który powinien odpowiadać zmianie bieżącej wartości kapitału własnego. Zdefiniowanie kapitału własnego jako rezydualnej wartości aktywów przy równoczesnej „wybiórczej” implementacji wartości godziwej i niespójnych zasadach ujmowania jej zmian spowodowało ograniczenie przejrzystości informacyjnej sprawozdań finansowym w obszarze kapitałów własnych. W konsekwencji przyjętych rozwiązań wynik finansowy stanowi pewien kolaż skutków zrealizowanych i niezrealizowanych transakcji (występujących powtarzalnie lub incydentalnych), a kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje jedynie część zmian wartości godziwej zasobów. Równocześnie wycena kapitału własnego bazująca na wycenie zidentyfikowanych składników aktywów i pasywów pomija te zasoby, które nie podlegają ujęciu w bilansie, a istotnie wpływają na wartość rynkową przedsiębiorstwa.

Informacje o strukturze i wartości kapitałów własnych prezentowane w sprawozdaniach finansowych stanowią podstawę oceny stabilności finansowej, polityki finansowej, skłonności do inwestowania oraz efektywności prowadzonej działalności. Połączenie logiczne bilansu, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z innych całkowitych dochodów umożliwia identyfikację głównych źródeł wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Wprowadzenie jednolitego sposobu rozliczania zmian wartości godziwej zasobów o charakterze inwestycyjnym zwiększyłoby przejrzystość sprawozdań finansowych, a wyodrębnienie w wyniku finansowym skutków transakcji występujących w sposób ciągły i incydentalnie zwiększyłoby użyteczność tej kategorii ekonomicznej w procesie szacowania wartości rynkowej przedsiębiorstwa.

Literatura

- Ambroziak M. (2010). *Analiza sprawozdań finansowych. Zrozumieć sprawozdanie polskie, MSSF, US GAAP*. T. 1. Warszawa: C.H. Beck.
- Bielawska A. (red.) (2009). *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstw*. Warszawa: C.H. Beck.
- Błażyńska J. (2015). *Użyteczność informacji finansowych sprawozdań finansowych*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Dobja M. (2005). *Teoria rachunkowości w zarysie*. Kraków: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywę Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG. Dz.U. UE 29.6.2013, L.182.
- Grzywacz J. (2008). *Kapitał w przedsiębiorstwie i jego struktura*. Warszawa: Wydawnictwo SGH.
- Iwasieczko B., Markiewicz-Rudnicka D. (2008). Informacyjna funkcja rachunkowości a kapitał własny. W: A. Dyhladewicz, G. Klamecka-Roszkowska, J. Sikorski (red.), *Informacyjna funkcja rachunkowości w gospodarce współczesnej*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Iwin-Garżyńska J. (2009). *Źródła finansowania i miary oceny finansowej podmiotów publicznych i prywatnych*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Kamela-Sowińska A. (2000). Wartość kapitału. W: J. Wojtyła (red.), *Podstawowe problemy rachunkowości jako dyscypliny naukowej i działalności praktycznej*. Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej.

- Karmańska A. (2009). *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*. Warszawa: Difin.
- Kędzior M. (2013). Zasadność stosowania w rachunkowości wyceny opartej na wartości godziwej. W: B. Micherda (red.), *Współczesne uwarunkowania kwantyfikacji w rachunkowości*. Warszawa: Difin.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (2011). Warszawa: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.
- Sajnog A. (2012). Kształtowanie poziomu i struktury kapitału własnego giełdowych spółek przemysłowych. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Oeconomica*, 272, 103–126.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Tekst jednolity z dnia 30 stycznia 2013 r. Dz.U. 2013, poz. 330 z późn. zm; 2013, poz. 614; 2014, poz. 768, poz.1100; 2015, poz. 4, poz. 978, poz.1045, poz. 1166, poz. 1333, poz. 1844.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych. Dz U 2000 nr 94 poz. 1037 z późn. zm.
- Witczak I. (2015). Rola kapitału własnego w kreowaniu wartości firmy na przykładzie hurtowni farmaceutycznych. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 245, 215–224.

PICTURE OF OWNERS' EQUITY IN THE FINANCIAL STATEMENTS AND THE MEASUREMENT AT FAIR VALUE – SELECTED PROBLEMS

Abstract: *Purpose* – A condition of providing business is to have a capital, which has a appropriate structure and value. Owners' equity provides a stable source of funding and to determine the strength of the profitable company. The owners of equity are interested in obtaining information that would allow them to assess the change in the company's value and profitability of the measures taken by these investment decisions. The aim of the article is to present the fair value impact of the equity picture presented in the financial statements. *Design/methodology/approach* – the study analyses the literature of the subject and of national and international regulation of the accounting law.

Keywords: owners' equity, fair value, financial statements

Cytowanie

- Głębocka M. (2016). Obraz kapitału własnego jednostki w informacji sprawozdawczej a wycena w wartości godziwej – wybrane problemy. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 4 (82/1), 59–68. DOI: 10.18276/frfu.2016.4.82/1-05.